



Lannoo's autoboeek Spanje



Over dit boek



Spanje, dat ruim vier vijfde van het Iberisch Schiereiland beslaat, is een land vol contrasten, van het groene noorden via de schrale Spaanse Hoogvlakte (Meseta) tot het zonnige zuiden. Het is even trots op zijn grootse, culturele verleden als op zijn eigen tradities die het unieke karakter van elke regio en stad benadrukken. Al decennialang is het land een van de populairste reisbestemmingen ter wereld. En dat hoeft niet te verbazen, want of het nu gaat om bruisende metropolen als Madrid, Barcelona of Sevilla, Andalusië met zijn geweldige cultuurhistorische monumenten, het populaire wijnbouwgebied La Rioja of de wilde Pyreneeën – hier vindt eenieder de juiste bestemming.



Inhoud

DE MOOISTE REISROUTES	12
Route 1: Noord-Spanje: Sint-Jacobsroute en Costa Verde	16
Route 2: Castilië: door het land van Don Quichot	18
Route 3: Door Catalonië, Aragón en La Rioja	20
Route 4: Traditionele vakantiebestemming: van de Costa Brava tot de Costa del Sol	22
Route 5: Andalusië: de Moorse erfenis in het zuiden van Europa	24
Route 6: Extremadura: op de Vía de la Plata naar een vergeten land	26
Route 7: De Balearen: pareltjes in de Middellandse Zee	28
Route 8: De Canarische Eilanden: cruisen tussen vulkanen en woestijn	30



DE MOOISTE REISBESTEMMINGEN

	34
Galicië	36
Asturië	44
Cantabrië	50
Baskenland	56
Navarra	64
La Rioja	72
Aragón	80
Catalonië	90
Barcelona	108
Valencia en omgeving	128
Murcia	140
Castilië en León	146
Madrid en omgeving	160
Extremadura	178
Castilië-La Mancha	190
Andalusië	196
De Balearen	225
De Canarische Eilanden	268

REISATLAS

	290
Register	340
Fotoverantwoording – Colofon	343

Foto boven: panorama van het Alhambra van Granada voor de bergen van de Sierra Nevada

Foto's op de vorige bladzijden:

Blz. 2/3: spectaculair steekt de bergketen van de Monte Jaizkibel in Baskenland uit boven de zee.

Blz. 4/5: oude herenhuizen en paleizen vormen een grandioos decor voor de levendige drukte rond de kades van de haven van Barcelona.

1 Santiago de Compostela

De stad met haar legendarische kathedraal is elk jaar de eindbestemming van duizenden pelgrims.

2 Picos de Europa

De toppen van dit Noord-Spaanse gebergte reiken tot 2500 meter hoog.

3 Bilbao

Bilbao is niet alleen vanwege het Guggenheim Museum een bezoek waard.

4 Pyreneeën

Aan de Spaanse kant van het gebergte bevinden zich twee wondermooie natuurparken.

5 Klooster van Montserrat

Ingebied in een rotslandschap wonen hier nog een tachtigtal monniken.

6 Barcelona

Unieke metropool aan zee, waarop onder meer Antoni Gaudí zijn stempel drukte.

7 Las Médulas

Het indrukwekkende landschap is ontstaan door het ontginnen van goudmijnen.

8 Madrid

De hoofdstad van het land leent zich uitstekend voor een citytrip.

9 Sevilla

De prachtige oude binnenstad van Sevilla is een van de grootste van Europa.

10 Granada

De aanblik van Granada wordt haast volledig bepaald door het Alhambra dat boven de stad uittorent.

11 Ronda

Ronda is indrukwekkend gelegen op een 750 meter hoog rotsplateau.

12 Sóller

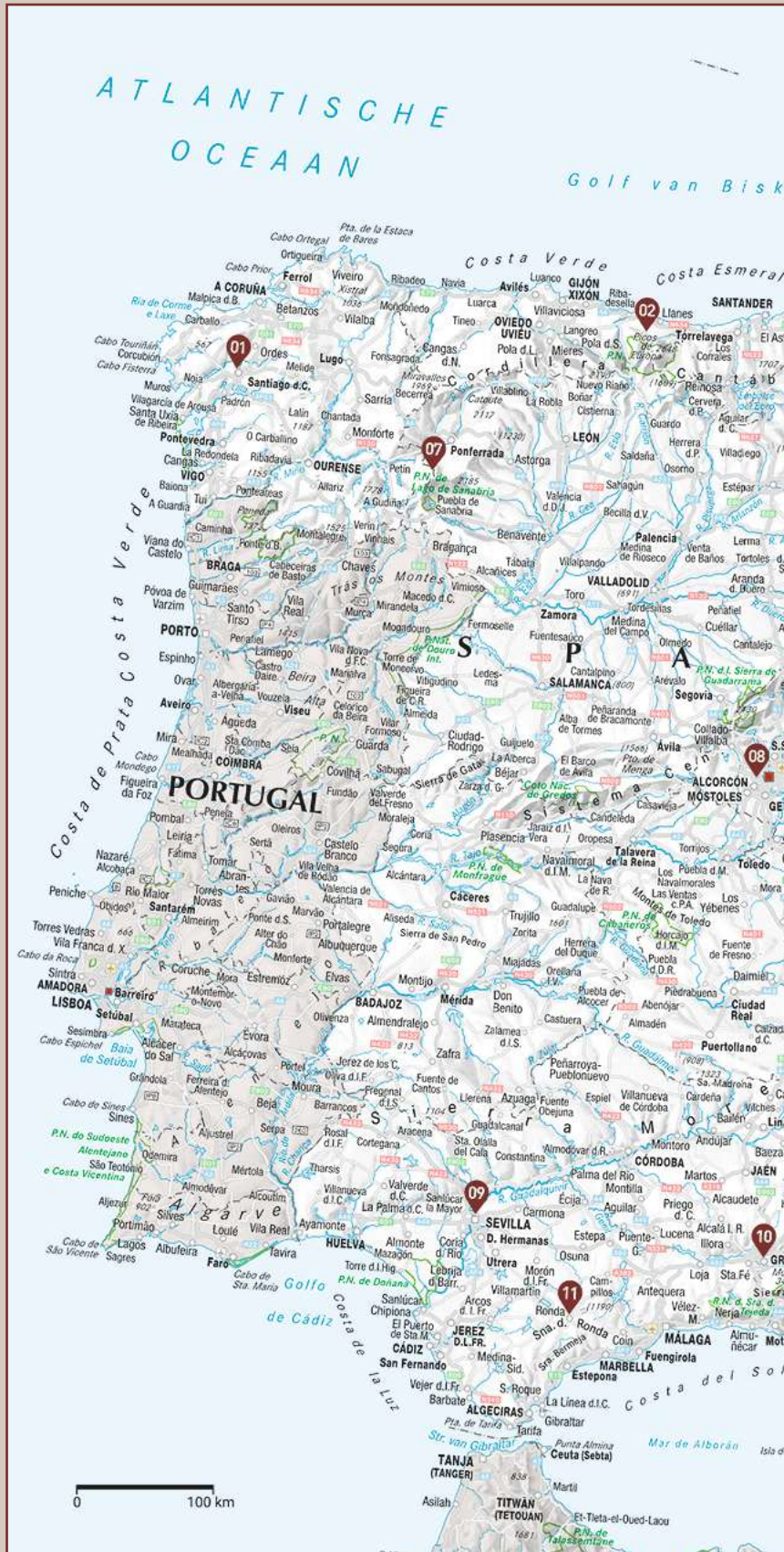
Authentiek stadje in het hart van de sinaasappelvallei.

13 Pico del Teide

Op het eiland Tenerife ligt de Pico del Teide, met zijn 3781 meter de hoogste berg van Spanje.

14 Parque Nacional de Timanfaya

Het rookt en borrelt in het nationale park op Lanzarote.







De mooiste reisroutes



Acht zorgvuldig geselecteerde routes leiden u naar de meest fascinerende reisbestemmingen in Spanje, naar grandioze natuur- en cultuurlandschappen, unieke cultuurhistorische monumenten, bruisende metropolen en afgelegen, idyllische plekjes. Het aanbod reikt van de beroemde Sint-Jacobsroute tot tochten langs de Costa Brava en de Costa del Sol, en van rondreizen door Castilië en Andalusië tot eilandhoppen op de Balearen en de Canarische Eilanden.

Foto: schilderachtig kronkelt de kustweg zich naar de Cap de Formentor op Mallorca.

Route 1: Noord-Spanje: Sint-Jacobsroute en Costa Verde

Sinds de middeleeuwen trekken pelgrims uit alle hoeken van de wereld naar het graf van de apostel Jacobus in Santiago de Compostela. Van de Pyreneeën tot in Galicië liggen aan de weg pittoreske dorpen en steden, kloosters en citadellen en de machtige kathedralen van Burgos en León. De terugtocht gaat langs de ruige en wilde Spaanse noordkust.

Volgens de legende zou de apostel Jacobus Maior in 44 in Palestina zijn onthoofd en zouden zijn stoffelijke resten per schip naar het uiterste noordwesten van Spanje zijn gebracht, waar hij eerder het evangelie verkondigde. Na de ontdekking van zijn graf begin 9de eeuw ver-

rees enkele jaren later de eerste Jacobsbasilica. Gotescalco, de bisschop van Le Puy, was in 950 een van de eerste pelgrims. Met een groot gevolg trok hij naar Compostela; in zijn voetsporen trad in 959 Cesareo, de abt van Montserrat. Tegen 1072 was de stroom bedevaarders zo

aangezwollen dat Alfonso VI de Galicische tol voor pelgrims afschafte. Amper een eeuw later stelde Aymeric Picaud, een monnik uit Poitou, een eerste gids op voor de bedevaarders naar Compostela. Het werk werd als *Codex Calixtinus* verspreid over alle kloosters van Europa. Parijs, Vézelay, Le Puy en Arles waren de belangrijkste verzamelpunten van waaruit men in groep verder trok. De schelp die de eerste bedevaarders uit Galicië hadden meegebracht, groeide al snel uit tot een symbool voor alle toekomstige pelgrims. Wie in Santiago arriveerde en door middel van zijn bedevaartboek aan de secretaris van de kathedraal bewees dat hij de bedevaarttocht had ondernomen, kreeg de *compostela*, de pelgrimsoorkonde. Iedere pelgrim die nu over de Sint-Jacobsroute trekt en daarop minstens 100 kilometer te voet of te paard aflegt of 200 kilometer fietst, krijgt nog steeds een dergelijke oorkonde. Picaud beschreef de trefpunten in Frankrijk, de twee wegen door de Pyreneeën en de hoofdroute vanaf Puente la Reina. Bedevaarders die vertrokken in Parijs, Vézelay en Le Puy, trokken over de Puerto de Ibañeta (1057 m), zij die uit Arles kwamen over de Puerto de Somport (1650 m). De bijna duizend jaar oude weg is tegenwoordig aangeduid met blauwe bordjes waarop een gestileerde wandelaar of gele sint-jakobsschelp prijkt. Van het fraais onderweg kunt u echter

Reisinformatie:

Afstand: ca. 1700 km | Benodigde tijd: ca. 4–5 weken

Roncesvalles → 47 km Pamplona → 22 km Puente la Reina → 20 km Estella → 50 km Logroño → 113 km Burgos → 74 km Frómista → 130 km León → 53 km Astorga → 63 km Ponferrada → 25 km Las Médulas → 215 km Santiago de Compostela → 85 km Cabo de Finisterre → 105 km A Coruña → 51 km Ferrol → 173 km Luarca → 63 km Avilés → 90 km Gijón → 27 km Villaviciosa → 39 km Ribadesella → 31 km Llanes → 68 km Santillana del Mar → 28 km Santander → 99 km Bilbao → 101 km San Sebastián



1 **Las Médulas** De Romeinen lieten hier naar goud graven, waardoor een bizar landschap ontstond.



2 **Cabo de Finisterre** Zeelui vrezden de kaap vanwege de kliffen, maar als uitkijkpunt is ze uitstekend geschikt.



ook als 'bedevaarder per auto' genieten en zo wellicht meer van land, mensen, cultuur en kunst zien.

Landschappelijk reikt het spectrum van de ruige bergen van de westelijke Pyreneeën tot die van het Cantabrisch gebergte, van de door woestenijen gekenmerkte noordelijke Spaanse Hoogvlakte tot de halfwoestijnen in de Navarrese Bardenas Reales.

Terwijl de pelgrims in Santiago hun bestemming hebben bereikt, kunnen automobilisten op de terugweg langs de Spaanse noordkust – die deels overeenkomt met de Aragonese pelgrimsroute – genieten van het fraaie samengaan van bergen en zee aan de gekloofde, ruige Atlantische kust tussen Galicië en Baskenland.

Tot Baskenland (País Vasco) loopt de tocht door de historische regio's Asturias (Asturië), waar de weiden doen denken aan alpenweiden, en Cantabria (Cantabrië) met zijn indrukwekkende Atlantische naaldbossen. De bergen gaan in het oosten over in de Pyreneeën.

Beide trajecten bieden een overvloed aan kunst en cultuur en een geschiedenis die tot 1500 jaar teruggaat. Zowel kleinodden in dorpskerkjes als weelderige schatkamers in kathedralen liggen op uw weg.



De wilde Costa Verde met haar gekloofde rotsen staat op het programma...



... net als de mooie havenstad San Sebastián.



3 Bilbao Boeiend in de Baskische stad zijn vooral de musea: het Museum voor Schone Kunsten toont belangrijke werken van El Greco, Goya en Gauguin, net zo fascinerend is het zil-verkleurig glanzende Museo Guggenheim van Frank O. Gehry.



4 San Sebastián Luxueuze woningen van de aristocratie en kuuroorden uit de belle époque, fijne zandstranden en uitstekende gastronomische restaurants typen de Baskische badstad.



De mooiste reisbestemmingen



Spanje is een van de populairste vakantiebestemmingen ter wereld. Terecht, want het land heeft een waslijst aan afwisselende bestemmingen. U vindt er moderne steden zoals de bruisende hoofdstad Madrid, de culturele metropool Bilbao en het kwikzilveren Barcelona. Middeleeuwse flair is troef in de werelderfgoedstad Santiago de Compostela en in Andalusië en Castilië, waar de Moren hun stempel drukten op stadjes zoals Toledo. Spectaculair is het kustlandschap van de Costa Brava, de Costa Blanca en de Costa de la Luz, heerlijk zijn de stranden van de Balearen en de Canarische Eilanden. Adembenemende natuurparken en betoverende gebergtes zijn de trekpleisters van Asturië, Cantabrië en Extremadura. Stadsplattegronden van de belangrijkste metropolen, acht routesuggesties dwars door het land en een classificatiesysteem met sterren – *** drie sterren = 'een reis op zich waard', ** twee sterren = 'een ommetje waard', * één ster = 'bezienswaardig' – verhogen het gebruiksgemak. Foto: de typische windmolens in La Mancha



Galicië



Buiten de vakantieperiode openbaart het groene Galicië zich als een verstild landschap met diep ingesneden kusten waar lange fjorden zich tot ver in het land uitstrekken en de mensen leven van wat de zee opbrengt. De kleine boederijen en met natuursteen ommuurde velden worden nog op traditionele wijze bewerkt. In de Galicische werelderfgoedstad Santiago de Compostela bereikt de Sint-Jacobsroute haar eindbestemming. Foto: een vuurtoren op Isla Pancha bij Ribadeo

Onderweg in Galicië

In Galicië stuit u voortdurend op pelgrims die op weg zijn naar Santiago de Compostela. Wie echter op zoek is naar eenzaamheid en rust, vindt die overal aan de ruige kusten en in de vele kleine, zeer authentieke dorpen.



Een schilderachtige zonsondergang hult de Cabo de Finisterre in adembenemende kleuren.

INFO *

GALICIË

Oppervlakte

29.574 km²

Inwoners

2,75 miljoen

Hoofdstad

Santiago de Compostela

Taal

Spaans en Galicisch

Website

www.xunta.es

**** Cabo de Finisterre** De Cabo de Finisterre ('het einde van de wereld') is de meest westelijke punt van Spanje. In de middeleeuwen dacht men dat dit de legendarische en mysterieuze rand van de wereld was. In dit afgelegen gebied ontwikkelde zich in de loop der eeuwen een eigen taal, het Gallego.

**** Parque Nacional de las Islas Atlánticas** In de provincie Pontevedra strekt zich het prachtige nationale park Islas Atlánticas uit. Het in 2002 opgerichte natuurreservaat bestaat uit 12 km² land en 72 km² zee. Tot het

park behoren de archipels Cortegada, Ons, Sálvora en Cíes en nog een aantal kleinere eilanden. Aan de westkant, de kant van de Atlantische Oceaan, tekenen steile klippen de kustlijn, terwijl indrukwekkende duinen en zalige stranden de naar het vasteland gerichte oostkant typeren. Ruim tweehonderd algen- en meer dan vierhonderd plantensoorten zijn hier inheems; talloze dolfijnsoorten werden hier gespot. Het eiland Cortegada bezit een van de grootste laurierbossen van Europa. Het park telt de grootste kolonie geelpootmeeuwen en kuifaalscholvers van Spanje. Op een van de Illas Cíes kunt u een nederzetting uit de ijzertijd bezichtigen. Kluisen en kapellen van middeleeuwse monnikenordes bleven eveneens bewaard.

*** Carnota** Dit 7 kilometer lange zandstrand aan de noordwestkust van Spanje is een paradijs voor surfers. In het dorp zelf staat de langste (ruim 30 m) en ook mooiste graanschuur van Galicië. De opslagplaats werd eind 18de eeuw opgetrokken uit graniet. Vanwege de muisen rust ze op een dubbele rij pijlers die met kraagstenen zijn verankerd.

**** Vigo** Zelfs voor de komst van de Romeinen was Vigo al een belangrijke haven op de route van Gallië naar Britannia. Nu is dit een omslaghaven voor de industriële scheepvaart op de Atlantische Oceaan en voor de tonijn- en sardinevisserij. De afgelopen jaren kwam Vigo ook steeds meer in trek bij pleziervaarders. Dat is niet alleen te danken aan zijn natuurlijke havenkom, maar tevens aan de oude binnenstad in en om de visserswijk Berbés met zijn kronkelende steegjes, bars en pittoreske pleintjes.

**** Pontevedra** Een twintigtal kilometers ten noorden van Vigo, aan het einde van een fjord die tot diep in het heuvelachtige groene binnenland reikt, ligt de stad Pontevedra. Gotiek, renaissance en barok drukten hun stempel op de oude kerken, voornamelijk stadspaleizen en deftige burgerwoningen in het romantische, historische centrum.

***** Duinen van Corrubedo** Een adembenemend natuurspektakel bieden de duinen van Corrubedo in het Parque Natural Dunar de Corrubedo, een 10 km² groot natuurpark aan de Atlantische kust op de rand van het schiereiland Barbanza. Een 250 meter breed, 20 me-



De Iglesia de la Peregrina en de Praza da Ferraría (op de foto rechts) in de oude binnenstad van Pontevedra

Sint-Jacob

De apostel Jacobus de Meerdere (Spaans: Santiago) was een van Jezus' twaalf volgelingen. Volgens de Spaanse legende zou hij zeven jaar op het Iberisch Schiereiland hebben gepreekt en in 44 na Christus in Jeruzalem zijn onthoofd. Zijn volgelingen brachten zijn stoffelijk overschot naar Galicië. Nadat een monnik in 813 verschillende keren een stralende ster had gezien (Latijn: campus stellae = Compostela = veld van de ster) en Sint-Jacob voor de koning was verschenen tijdens een overwinning op de Moren, begon de verering van de heilige. In de kunst wordt hij doorgaans afgebeeld met een pelgrimsstaf en jakobsschelp of soms ook met een maaiend zwaard als ridder strijdend tegen de Moren.



ter hoog en ruim 1 kilometer lang wandelduin is dé trekpleister van het drukst bezochte natuurreservaat van Galicië. Zelfs cineasten komen keer op keer hierheen om de spectaculaire duinen te vereeuwigen in woestijnaferefen. De hoge, witte duinen zijn constant in beweging en bepalen zo het uiterlijk van dit natuurlandschap. Behalve met het duinenstelsel pronkt het park ook met de lagunes Carregal en Vixán, een netwerk van kanalen en meren, dennenbossen, moerassen en een van de mooiste stranden van Spanje. Het 2,5 kilometer lange en maximaal 1,5 kilometer brede park herbergt een gevarieerde vogelwereld met soorten als de ijsduiker, kleine zilvreiger, blauwe reiger, strandplevier, wilde eend en aalscholver. Ook talloze reptielen en zoogdieren zijn hier te vinden.



De pelgrimsroute – in het teken van de schelp

Op zoek naar geluk, verlossing en soms ook avontuur trekken pelgrims naar Santiago de Compostela. Al in de 10de eeuw lokte het graf van Jacobus Apostel Maior elk jaar duizenden bedevaarders uit heel Europa. Eeuwenlang moedigde de kerk de bedevaart aan en hielp de groeiende stroom pelgrims door de aanleg van betere wegen en de bouw van kloos-



ters, hospitalen en herbergen. Vooral de benedictijnen lieten zich hierbij niet onbetuigd: zij bouwden hun kloosters op de kruispunten van de bedevaartroutes. De geschiedenis van de Sint-Jacobsroute is nauw verbonden met de bevrijding van Spanje van de Moren en een toegenomen apostelverering. Tegenwoordig trekken pelgrims uit de hele wereld vanuit

Roncesvalles in de Pyreneeën via het beroemde Puente la Reina naar het graf van Sint-Jacob. Als bewijs van hun bedevaart nemen de pelgrims een sint-jakobsschelp mee naar huis. Sinds de middeleeuwen is dat het herkenningsteken van de bedevaarders: wie de sint-jakobsschelp droeg, genoot bijzondere bescherming.

Fotoverantwoording – Colofon

A = Alamy; G = Getty; M = Mauritius Images

Cover Voorplat canadastock/Shutterstock (Alhambra, Andalusie); lena_serditova/iStock (Barcelona); Yasonya/iStock (Consuegra, Castilië-La Mancha); Rug narivk/iStock (Barcelona); Achterplat iStock/LucVi (Bilbao); iStock/SeanPavonePhoto (Madrid)

P. 2-3 Look/age fotostock, P. 4-5 G/Travelpix Ltd, P. 6-7 pixelliebe/Shutterstock.com, P. 8-9 Shchjpkova Elena/Shutterstock.com, P. 12-13 Look/Hauke Dressler, P. 15 DB Media/Shutterstock.com, P. 16 G/Marop Dmoz, P. 16 Look/Juergen Richter, P. 17 Look/age fotostock, P. 17 G/Glenn Ross Images, P. 17 Look/ClickAlps, P. 17 G/Stefano Politi Markovina, P. 18 Look/Thomas Peter Widmann, P. 19 G/Eloi_Omela, P. 19 G/Jesus Gonzalez, P. 19 Rudy Balasko/Shutterstock.com, P. 19 Roman Sigaev/Shutterstock.com, P. 19 Fresnel/Shutterstock.com, P. 20 Timo Christ, P. 20 David Herraez Calzada/Shutterstock.com, P. 20 M/Jan Greune, P. 20 Look/Hauke Dressler, P. 21 G/Joseph Sohm, P. 21 Arcady/Shutterstock.com, P. 22 Sergij Gijumny/Shutterstock.com, P. 23 Look/Massimo Borch, P. 23 Hans Geel/Shutterstock.com, P. 23 Viktorialeon/Shutterstock.com, P. 23 G/Luis CastaOeda, P. 23 nito/Shutterstock.com, P. 23 Marc Lechanteur/Shutterstock.com, P. 23 Look/Photononstop, P. 23 Todamo/Shutterstock.com, P. 24 paco parra/Shutterstock.com, P. 25 Look/Juergen Richter, P. 25 M/Lucas Vallecillos, P. 25 G/Dark_Eni, P. 25 Look/Photononstop, P. 25 M/Alamy, P. 25 Macronatura.es/Shutterstock.com, P. 25 G/Domingo Leiva, P. 26 josepizarro/Shutterstock.com, P. 27 Ivan Soto Cobos/Shutterstock.com, P. 27 Ivan NL/Shutterstock.com, P. 27 Look/age fotostock, P. 27 RudiErnst/Shutterstock.com, P. 27 algoni/Shutterstock.com, P. 27 Look/age fotostock, P. 27 M/age, P. 28 Balate Dorin/Shutterstock.com, P. 29 Look/travelstock44, P. 29 Look/Konrad Wotho, P. 29 Kirk Fisher/Shutterstock.com, P. 29 M/Markus Lange, P. 29 Look/Jan Greune, P. 30 Balate Dorin/Shutterstock.com, P. 31 Olena Tur/Shutterstock.com, P. 32 Look/Sabine Lubenow, P. 32 Look/age fotostock, P. 32 M/Martin Siepmann, P. 32 Look/Danita Delimont, P. 32 G/Martin Siepmann, P. 32 G/Atlantide Phototravel, P. 33 trabantos/Shutterstock.com, P. 33 M/age, P. 33 M/Martin Moxter, P. 33 DB Media/Shutterstock.com, P. 33 Look/Sabine Lubenow, P. 33 trabantos/Shutterstock.com, P. 33 carlos castilla/Shutterstock.com, P. 34-35 G/Will Selarep, P. 36-37 Joaquin Franco/Shutterstock.com, P. 38 Look/Juergen Richter, P. 39 M/Lou Avers, P. 39 Look/age fotostock, P. 40-41 Look/Juergen Richter, P. 42-43 Look/Juergen Richter, P. 44-45 Look/age fotostock, P. 46 Look/Rainer Mirau, P. 46 G/Artigazo, P. 47 G/Jesus Gabán, P. 47 G/Miguel Sanz, P. 48 G/J.L. del Valle, P. 48 M/age, P. 49 carlos castilla/Shutterstock.com, P. 50-51 Look/Juergen Richter, P. 52 JESUS DE FUENSANTA/Shutterstock.com, P. 53 Takashi Images/Shutterstock.com, P. 54-55 Juan Carlos Munoz/Shutterstock.com, P. 55 M/age, P. 56-57 Look/Brigitte Merz, P. 58 jkimmarrz/Shutterstock.com, P. 59 Look/age fotostock, P. 59 Look/age fotostock, P. 60 Look/age fotostock, P. 60 Look/age fotostock, P. 60 G/Allan Baxter, P. 62 Look/age fotostock, P. 62-63 Look/age fotostock, P. 63 Look/Juergen Richter, P. 64-65 G/Inigo Cia, P. 66 Look/Juergen Richter, P. 67 M/Jutta Ulmer, P. 67 Look/age fotostock, P. 67 M/Timo Christ, P. 68-69 AlexeMarcel/Shutterstock.com, P. 70-71 Look/Juergen Richter, P. 71 G/Siqui Sanchez, P. 72-73 Alberto Loyo/Shutterstock.com, P. 74 Look/age fotostock, P. 75 M/Walter Bibikow, P. 75 M/age, P. 75 M/Lou Avers, P. 76-77 Look/Juergen Richter, P. 78 M/Alamy, P. 78 Look/age fotostock, P. 79 M/age, P. 79 G/Xavier Fors, P. 80-81 Look/Brigitte Merz, P. 82 M/age, P. 82 M/Pedro Antonio Salaverria Calahorra, P. 83 persanz/Shutterstock.com, P. 83 Look/age fotostock, P. 84-85 CRISTIAN IONUT ZAHARIA/Shutterstock.com, P. 86 Look/Juergen Richter, P. 86 G/David C Tomlinson, P. 87 Leonid Andronov/Shutterstock.com, P. 87 Look/Brigitte Merz, P. 88-89 Look/age fotostock,

P. 89 Look/age fotostock, P. 89 M/Fine Art Images, P. 90-91 Tania Zbrodka/Shutterstock.com, P. 92 G/VW Pics, P. 93 puyalroy/Shutterstock.com, P. 93 M/Alamy, P. 93 M/age, P. 94-95 Joan Carles Juarez/Shutterstock.com, P. 95 Alessandro Coiro Mas/Shutterstock.com, P. 96-97 G/Luis CastaOeda, P. 98 G/Gavin Hellier, P. 99 Anton_Ivanov/Shutterstock.com, P. 99 G/PHAS, P. 100 vitalze/Shutterstock.com, P. 100 Allard One/Shutterstock.com, P. 101 Look/Juergen Richter, P. 102 Inu/Shutterstock.com, P. 102 M/Alamy, P. 102 G/Jamie Garbutt, P. 102-103 G/Joseph Sohm, P. 104-105 G/Sigfrid Lopez, P. 106-107 Pau Buera/Shutterstock.com, P. 108-109 G/Peter Adams, P. 110 Look/age fotostock, P. 110 M/Alamy, P. 111 M/imagebroker, P. 111 M/Alamy, P. 112 M/age, P. 114-115 Arcady/Shutterstock.com, P. 115 DanielCz/Shutterstock.com, P. 115 silverfox999/Shutterstock.com, P. 116 M/Catharina Lux, P. 117 G/Travelpix Ltd, P. 117 Look/age fotostock, P. 117 kikokbp/Shutterstock.com, P. 118-119 G/Micha Pawlitzki, P. 120-121 Look/age fotostock, P. 121 Look/age fotostock, P. 122 G/Murat Taner, P. 122-123 G/FotoVoyager, P. 123 Christian Mueller/Shutterstock.com, P. 123 Look/age fotostock, P. 124 imagNgr Photography/Shutterstock.com, P. 124 M/Marco Brivio, P. 125 Luciano Mortula-LGM/Shutterstock.com, P. 125 Look/Andreas Strauß, P. 126 Wirestock Creators/Shutterstock.com, P. 127 Look/Juergen Richter, P. 127 Madrugada Verde/Shutterstock.com, P. 128-129 Equadorpostales/Shutterstock.com, P. 130 Look/age fotostock, P. 131 Elena_sg80/Shutterstock.com, P. 131 GERMANZEILER/Shutterstock.com, P. 132 G/Massimo Borch, P. 132 Look/age fotostock, P. 134-135 Look/robertharding, P. 136 Look/Ingolf Pompe, P. 136-137 lunamarina/Shutterstock.com, P. 137 Look/Ingolf Pompe, P. 138 Anetanda/Shutterstock.com, P. 138 G/Richard Poolton, P. 140-141 Look/Juergen Richter, P. 142 Todamo/Shutterstock.com, P. 142 Look/Photononstop, P. 144 M/imagebroker, P. 144-145 Jose Aldeguer/Shutterstock.com, P. 146-147 Fotoeventis/Shutterstock.com, P. 148 G/Gonzalo Azumendi, P. 149 G/R. Duran, P. 149 G/Abuela Pinocho, P. 150 Look/Juergen Richter, P. 151 G/Angel Villalba, P. 152-153 Look/age fotostock, P. 154 M/age, P. 155 JenFoto/Shutterstock.com, P. 155 Look/age fotostock, P. 156-157 G/Ken Soicluna, P. 158 G/Thomas Coex, P. 158-159 G/Jesus Gonzalez, P. 159 M/imagebroker, P. 160-161 Rudy Balasko/Shutterstock.com, P. 162 Catarina Belova/Shutterstock.com, P. 163 Vivvi Smak/Shutterstock.com, P. 163 M/Author's Image, P. 164 Noppasin Wongchum/Shutterstock.com, P. 164 G/Gustavo's photos, P. 166 Look/age fotostock, P. 167 Look/robertharding, P. 167 G/JMN, P. 167 M/Federico Meneghetti, P. 168 trabantos/Shutterstock.com, P. 168 Karol Kozlowski/Shutterstock.com, P. 169 G/Marco Cristofori, P. 170 M/imagebroker, P. 170 JJFarq/Shutterstock.com, P. 170-171 ItzaVU/Shutterstock.com, P. 172-173 Fotoeventis/Shutterstock.com, P. 174 Joes Javi/Shutterstock.com, P. 174 G/Nik Wheeler, P. 175 Felix Lipov/Shutterstock.com, P. 175 Look/age fotostock, P. 176-177 luca85/Shutterstock.com, P. 177 G/Photo by cuellar, P. 177 TGP-shot/Shutterstock.com, P. 178-179 JM Arbones/Shutterstock.com, P. 180 Ivan Soto Cobos/Shutterstock.com, P. 181 Armando Oliveira/Shutterstock.com, P. 182-183 Lazaro Horta/Shutterstock.com, P. 184-185 Fotoeventis/Shutterstock.com, P. 186-187 josepizarro/Shutterstock.com, P. 187 RudiErnst/Shutterstock.com, P. 188 Look/age fotostock, P. 188-189 alagon/Shutterstock.com, P. 189 G/Juanma Mateos, P. 190-191 Look/Photononstop, P. 192 Roman Sigaev/Shutterstock.com, P. 193 DAVIDAFOTOGRAFIAS/Shutterstock.com, P. 194 Penata Sedmakova/Shutterstock.com, P. 194-195 G/Eloi_Omela, P. 196-197 Kevin Hellon/Shutterstock.com, P. 198 M/Alamy, P. 198-199 M/Alamy, P. 199 G/Zu Sanchez Photography, P. 200-201 Look/Photononstop, P. 202 Look/José Fuste Raga, P. 202-203 Zdenek Matyas Photography/Shutterstock.com, P. 203 G/Shawn Egan, P. 204-205 RudiErnst/Shutterstock.com, P. 205 G/Walter Bibikow, P. 205 JIAvarez/Shutterstock.com, P. 205 Look/José Antonio Moreno, P. 206-207 Sergiy

Dzyuba/Shutterstock.com, P. 208 M/Lucas Vallecillos, P. 208 Look/Ingrid Firmhofer, P. 210-211 Arcady/Shutterstock.com, P. 212-213 trabantos/Shutterstock.com, P. 213 Massimo Santi/Shutterstock.com, P. 213 Look/Peter Schickert, P. 214-215 Look/age fotostock, P. 216-217 netfall/Shutterstock.com, P. 216-217 G/Photo by cuellar, P. 217 G/Ken Welsh, P. 218-219 G/Domingo Leiva, P. 219 G/Domingo Leiva, P. 219 G/Photo by cuellar, P. 220 G/Mattes Ren, P. 221 G/Domingo Leiva, P. 222 Bissal Photo/Shutterstock.com, P. 222-223 Macronatura.es/Shutterstock.com, P. 224 alwaysunnyalwaysreal/Shutterstock.com, P. 224-225 alwaysunnyalwaysreal/Shutterstock.com, P. 226 Thomas BLANCK/Shutterstock.com, P. 226-227 G/Shawn Egan, P. 227 M/Alamy, P. 228 AlexeMarcel/Shutterstock.com, P. 228 G/Will Selarep, P. 230 M/Martin Moxter, P. 230-231 Look/age fotostock, P. 231 M/Alamy, P. 231 Look/Juergen Richter, P. 232-233 evantravels/Shutterstock.com, P. 234 Look/The Travel Library, P. 235 Look/Kay Maeritz, P. 236 M/Juergen Feuerer, P. 237 Marques/Shutterstock.com, P. 238-239 G/Westend61, P. 240-241 M/Juan Carlos MuOoz, P. 242-243 Juanamari Gonzalez/Shutterstock.com, P. 243 M/Franco Sauvare, P. 243 G/Kathy Collins, P. 244-245 G/Dark_Eni, P. 246 M/Leon, P. 246-247 Migel/Shutterstock.com, P. 248-249 Look/Juergen Richter, P. 250 Look/Konrad Wotho, P. 250 StockPhotoAstur/Shutterstock.com, P. 250 G/Moritz Wolf, P. 251 GranTofu/Shutterstock.com, P. 252-253 G/Michele Falzone, P. 254 BigDane/Shutterstock.com, P. 255 Anibal Trejo/Shutterstock.com, P. 255 Balate Dorin/Shutterstock.com, P. 255 Balate Dorin/Shutterstock.com, P. 256 imageBROKER.com/Shutterstock.com, P. 256 M/Alamy, P. 256 Look/age fotostock, P. 256-257 Kirk Fisher/Shutterstock.com, P. 258 Look/travelstock44, P. 258 Look/travelstock44, P. 259 Alex Tihonov/Shutterstock.com, P. 259 M/imagebroker, P. 260 M/imagebroker, P. 260-261 Look/Jan Greune, P. 261 Look/Jan Greune, P. 262 Pliqiu/Shutterstock.com, P. 263 pureshot/Shutterstock.com, P. 263 Look/Juergen Richter, P. 264 Anna Lurje/Shutterstock.com, P. 265 M/Marfred Habel, P. 266 Ius abranates/Shutterstock.com, P. 266 Look/Konrad Wotho, P. 267 MeloDPPhoto/Shutterstock.com, P. 267 Look/Juergen Richter, P. 268-269 lunamarina/Shutterstock.com, P. 270 Look/Rainer Mirau, P. 271 M/imagebroker, P. 271 M/imagebroker, P. 272 Look/Andreas Strauß, P. 272 Look/Andreas Strauß, P. 273 Thomas Haupt/Shutterstock.com, P. 273 Look/Günther Bayerl, P. 274 Ondrej Prochazka/Shutterstock.com, P. 274-275 Henner Danke/Shutterstock.com, P. 275 Neissi/Shutterstock.com, P. 276 Pawel Kazmierczak/Shutterstock.com, P. 276-277 Balate Dorin/Shutterstock.com, P. 277 Look/Juergen Richter, P. 277 carlos castilla/Shutterstock.com, P. 278-279 canadastock/Shutterstock.com, P. 280 Look/Sabine Lubenow, P. 280 M/Ralf Adler, P. 281 trabantos/Shutterstock.com, P. 281 M/José Fuste Raga, P. 282-283 Patryk Kosmidr/Shutterstock.com, P. 284-285 Balate Dorin/Shutterstock.com, P. 285 SV34D/Shutterstock.com, P. 286 G/Juanes, P. 286 leoks/Shutterstock.com, P. 287 Armando Oliveira/Shutterstock.com, P. 287 trabantos/Shutterstock.com, P. 288 Look/Sabine Lubenow, P. 288 Pavel Szabo/Shutterstock.com, P. 289 Look/age fotostock, P. 289 M/age, P. 290-291 G/Alberto J. Espiñeira Francés - Alesfra.

Colofon

Tekst: Melanie Goldmann, Daniela Keibel, Gabriele Redden, Dr. Natalie Göltenboth, Ingrid Langschwert, Dr. Ulrike Prinz, Dr. Isabel Rith-Magni
Cartografie: © KOMPASS-Karten GmbH, Karl-Kapferer-Straße 5, A-6020 Innsbruck
© MairDumont, D-73751 Ostfildern
Uitgever: Grit Müller
Redactie: Stefanie Schuhmacher
Vormgeving: Birte Schultze
Vertaling: Stijn Deblauwe
Opmaak: Peter De Bock
Oorspronkelijke titel: *Unterwegs in Spanien*
© Kunth Verlag, München – MAIRDUMONT GmbH & Co. KG, Ostfildern, 2023
© Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2023
D/2023/45/398 – NUR 512
ISBN 978 94 014 9476 2
www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen. Als u opmerkingen of vragen hebt, dan kunt u contact opnemen met onze redactie: redactie.toerisme@lannoo.com.

Deze uitgave werd met de meeste zorg samengesteld. De juistheid van de gegevens is mede afhankelijk van informatie die ons werd verstrekt door derden. Indien die informatie onjuistheden bevat, kan Lannoo daarvoor geen aansprakelijkheid aanvaarden.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.